

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Beknopte natuurtoets schiphuis Headammen 300

projectnummer: 232.00.22.00.00.00

Onderwerp: Beknopte natuurtoets schiphuis Headammen 300, Oudega

Datum: 16-09-2020

Inleiding

KADER

De initiatiefnemer is voornemens om een schiphuis aan de Wolwarren in Oudega te slopen en een nieuw schiphuis te realiseren bij de woning aan de Headammen 300 in Oudega. Om de uitvoerbaarheid van het project vanuit ecologisch oogpunt te toetsen, is een beknopte natuurtoets uitgevoerd. Het doel van deze natuurtoets is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het plangebied ten behoeve van de inventarisatie op 19 augustus 2020 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren: licht bewolkt, droog, matige wind en circa 25 °C.

PLANGEBIED EN PLANNEN

Het te slopen schiphuis bevindt zich aan de zuidzijde van de Wolwarren en ligt aan de Wijde Ee. Tussen de Wolwarren en het schiphuis is een lange oprijlaan aanwezig die verhard is door middel van grind. Het schiphuis is opgetrokken uit hout en heeft een golfplaten dak bestaande uit asbest. Aan de noordzijde van het schiphuis is bestrating aanwezig. Ten westen van deze verharding is een heg aanwezig. Langs de oostzijde van het schiphuis ligt een steiger om de binnenzijde bereikbaar te maken. Verder zijn aan de noordzijde van het schiphuis graslanden aanwezig. De locatie waar het nieuwe schiphuis wordt aangelegd bevindt zich direct ten oosten van de woning aan de Headammen 300. Hier is in de huidige situatie al een overkapping aanwezig om een boot onder te stallen. Deze overkapping bestaat uit een bolle kunststof plaat en wordt ondersteund door een metalen geraamte. De overkapping is volledig begroeid met wilde wingerd. Verder is een steiger aanwezig aan de noord-, oost- en westzijde van de locatie waar het nieuwe schiphuis zal worden geplaatst. Rondom de steiger is opgaande beplanting aanwezig. Verder is walbeschoeiing aanwezig op de locatie van het nieuwe schiphuis.

BügelHajema, Adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP

Vaart NZ 50, 9401 GN Assen T 0592 316 206

E info@bugelhajema.nl W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

De plannen bestaan uit het realiseren van een schiphuis van circa 11 bij 8 meter en 3,5 meter hoog. Ten behoeve van de stevigheid van het schiphuis, wordt deze bevestigd aan de bestaande steiger. Het huidige schiphuis, steiger en haag aan de Wolwarren worden verwijderd. De oever en rietvegetatie rondom het schiphuis blijven behouden en de walbeschoeiing wordt vervangen door een natuurlijke oever. Verder wordt voor de plaatsing van het nieuwe schiphuis aan de Headammen geen vegetatie verwijderd en worden geen werkzaamheden verricht aan de oevers of het oppervlaktewater.

Figuur 1. De plek waar het boothuis en de steiger wordt gebouwd (rode lijn). Bron kaartondergrond: www.ruimtelijkeplannen.nl

Foto 1 en 2. Impressie van het plangebied op 19 augustus 2020. Links het aanzicht op de noordzijde van het te slopen schiphuis vanuit het noorden. Rechts de zuidelijke nok van het dak van het schiphuis vanuit het zuidoosten.

Foto 3 en 4. Links de nok van het schiphuis aan de noordzijde met een vogelnest. Rechts de noordzijde van het schiphuis vanuit het noorden.

Foto 5 en 6. Links het aanzicht op de noordzijde van de locatie voor het nieuwe schiphuis vanuit het zuiden. Rechts het aanzicht op de locatie voor het nieuwe schiphuis vanuit het noorden.

Soortenbescherming

Onderdeel van de Wnb is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreft:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (Wnb art. 3.1-3.4);
- dier- en plantensoorten die beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (Wnb art. 3.5-3.9);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (Wnb art. 3.10-3.11).

Van deze laatstgenoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (Wnb art. 3.11). Voor de soorten op deze lijst geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verboden genoemd in art. 3.10 eerste lid van de Wnb.

INVENTARISATIE

Uit het raadplegen van de Nationale Database Flora en Fauna¹ (NDFF) (31 augustus 2020 10:47:16) blijkt dat in de omgeving van het plangebied verschillende beschermde diersoorten bekend zijn. Het gaat om vogels met jaarrond beschermde nesten, zoogdieren, amfibieën, vissen en ongewervelden.

Vegetatie rondom het te slopen schiphuis bestaat voornamelijk uit riet, gele plomp en grote lisdodde langs de oevers ten oosten en westen van het schiphuis. Aan de noordwestzijde van het schiphuis is een esdoornhaag aanwezig. De aangetroffen vegetatie wijst op vochtige en matig tot zeer voedselrijke omstandigheden. Rondom de locatie van het nieuwe schiphuis zijn een aantal hagen aanwezig die bestaan uit de soorten als zachte berk en enkele struiken van eenstijlige meidoorn. De overkapping die aanwezig is in de huidige situatie is volledig begroeid met wilde wingerd. Er zijn geen beschermde plantensoorten bekend uit de directe omgeving van de twee locaties. Gezien de voedselrijkdom en inrichting van het plangebied zijn deze ook niet in het plangebied te verwachten.

Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen van een aantal soorten vleermuizen bekend, waaronder soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis (NDFF). Het schiphuis heeft een golfplaten dak en wordt aan de binnenzijde verstevigd door houten balken. Aan de binnenzijde zijn geen besloten ruimtes aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Verder zijn aan de randen van het dak geen ruimtes aanwezig onder de overhangende golfplaten die geschikt zijn voor vleermuizen. Ook is geen opgaande beplanting aanwezig met holtes of scheuren die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. De overkapping die aanwezig is op de locatie voor het nieuwe schiphuis bestaat uit een bolvormige kunststof plaat begroeid met wilde wingerd en zonder enige openingen die geschikt kunnen zijn voor vleermuizen. Het water rondom het huidige schiphuis is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Met name water- en meervleermuizen kunnen foerageren boven de Wijde Ee. Verder kunnen deze soorten de Wijde Ee gebruiken als vliegroute. De groenstructuren rondom het schiphuis maken geen onderdeel uit van een doorlopende opgaande structuur, zoals een laan, en vormen zodoende geen potentiële (onmisbare) vliegroute voor vleermuizen.

Uit de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen bekend van een aantal vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, waaronder buizerd en huismus (NDFF). Het plangebied is ongeschikt voor nesten van roofvogels, uilen en roek door de afwezigheid van grotere bomen. In het te

¹ De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens.

slopen schiphuis zijn geen afgesloten ruimtes aanwezig die geschikt zijn voor huismus om een nest in te bouwen. Een nest van huismus is dan ook niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Ook in de huidige overkapping op de nieuwe locatie zijn geen ruimtes aanwezig die geschikt zijn voor vogels met jaarrond beschermde nesten om een nest in te bouwen.

Tijdens het veldbezoek is een nest van merel waargenomen in de noordelijke nok van het te slopen schiphuis. Gezien de spinnenwebben die voor de opening naar het nest aanwezig waren, gaat het om een oud nest dat niet meer gebruikt wordt. Verder zijn in de rietkraag rondom het te slopen schiphuis en de nieuwe locatie, enkele algemene vogelsoorten broedend te verwachten zoals meerkoet, rietzanger en rietgors. De nesten van deze algemene soorten zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd.

Uit de directe omgeving van het plangebied zijn een aantal beschermde grondgebonden zoogdieren bekend (NDFF). In het gras en langs de oever kunnen incidenteel enkele algemene grondgebonden zoogdiersoorten voor komen, zoals huisspitsmuis. Voor deze te verwachten soorten geldt in de provincie Fryslân een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb. Niet-vrijgestelde soorten die bekend zijn uit de omgeving zijn eekhoorn, noordse woelmuis, otter en waterspitsmuis. Bomen met nesten van eekhoorn zijn in het plangebied niet aanwezig. Noordse woelmuis kan leefgebied hebben in de naastgelegen rietlanden, al is de kans daarop klein doordat het gaat om een oeverzone die goed toegankelijk voor andere muizensoorten. In de nabijgelegen Alde Feanen liggen wel goed geschikte leefgebieden voor deze soort. Noordse woelmuis kan in het plangebied zelf worden uitgesloten door afwezigheid van verlandingszones en rietland op de locaties waar het schiphuis wordt gesloopt en het nieuwe schiphuis komt te staan. Geschikte plaatsen als verblijfplaats voor otter, zoals boomstronken en wortelstelsels of dichte struwelen en ruigtes zijn niet aanwezig in het plangebied. Sporen van otter zijn ook niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Hooguit wordt het plangebied incidenteel bezocht door otter om te foerageren. Verder zijn geen oevers met meerjarige oeverbegroeiing of vegetatie aanwezig die geschikt zijn voor waterspitsmuis, door de al aanwezige walbeschoeiing.

Uit de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van heikikker bekend (NDFF). Het water rondom het te slopen schiphuis en op de nieuwe locatie is redelijk diep en bijzonder uitgestrekt, waardoor het ongeschikt is als voortplantingswater voor deze en andere niet-vrijgestelde amfibieën. Ook is geen geschikt landbiotoop aanwezig. Geschikt leefgebied voor heikikker is aanwezig in de nabijgelegen Alde Feanen. Mogelijk vormt het plangebied wel geschikt (land)biotoop voor enkele algemene amfibieën, zoals gewone pad en bruine kikker waarvoor in de provincie Fryslân een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Wnb bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door de aanwezigheid van walbeschoeiing en steigers op beide locaties zijn hooguit lage aantallen te verwachten.

Uit de NDFF zijn waarnemingen bekend van de beschermde visensoort grote modderkruiper. Deze soort wordt niet in het plangebied verwacht doordat het water rondom het schiphuis en de nieuwe locatie te diep en uitgestrekt is en aangezien op de aanlegplaatsen vrijwel geen watervegetatie aanwezig is. Geschikt leefgebied is onder meer aanwezig in de Alde Feanen.

Beschermde soorten uit de soortgroep ongewervelden, zoals de uit de omgeving bekende gevlekte glaslibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel, zijn niet in het plangebied te verwachten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop. Het zijn allemaal soorten die voorkomen in laagveengebieden en vennen met een zeer goed ontwikkelde watervegetatie en een goede waterkwaliteit.

Beschermde soorten uit de soortgroep reptielen zijn niet in het plangebied te verwachten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het ontbreken van waarnemingen.

TOETSING

Vleermuisverblijfplaatsen kunnen door het ontbreken van geschikte openingen in bebouwing en bomen worden uitgesloten. Mogelijk gebruiken vleermuizen een deel van de Wijde Ee als foerageergebied en vliegroute. Het plangebied betreft slechts een zeer klein onderdeel van eventueel foerageergebied en blijft vrijwel geheel geschikt. Daarnaast wordt het nieuwe boothuis verder van de Wijde Ee en in een inham gerealiseerd, waardoor effecten op vleermuizen niet te verwachten zijn. Lichtuitstraling op het water dient wel vermeden te worden om verstoring van foerageergebied of een vliegroute van vleermuizen te voorkomen. Negatieve effecten ten aanzien van foerageergebied of een vliegroute van vleermuizen als gevolg van de plannen kan op die manier worden uitgesloten.

In het te slopen schiphuis zijn geen ruimtes aanwezig die geschikt zijn voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten om een nest in te bouwen. Er treden als gevolg van de sloop geen negatieve effecten op ten aanzien van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels in het plangebied en de directe omgeving worden vernietigd of verstoord. Dit is bij wet verboden. Vernietiging en verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

Als gevolg van de ontwikkelingen kunnen enkele verblijfplaatsen van algemene amfibieën- en zoogdiersoorten worden verstoord en vernietigd. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrij-

stellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen van de provincie Fryslân. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wnb.

Er treden geen negatieve effecten op ten aanzien van beschermde soorten van andere soortgroepen. Een negatief effect op deze soorten is niet aan de orde.

Gebiedsbescherming

Voor het onderhavige plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wnb en de provinciale structuurvisie en verordening.

WET NATUURBESCHERMING

In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

PROVINCIAAL RUIMTELIJK NATUURBELEID

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur genoemd) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het nationale natuurbeleid. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het NNN binnen provincie Fryslân is uitgewerkt in de Verordening Romte Fryslân 2014.

In het NNN staat natuur voorop en ontwikkelingen zijn daarom alleen onder strikte voorwaarden toegestaan. Nieuwe ontwikkelingen in het NNN mogen per saldo niet leiden tot significante aantasting van het NNN, tenzij er een groot openbaar belang is én alternatieven ontbreken ('Nee, tenzij'-regime).

Natuur buiten het NNN

Naast het NNN wijst de provincie Fryslân ook gronden aan als Natuur buiten het NNN, gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van natuurwaarden. Daarnaast zijn gronden aangewezen als weidevogelkansgebieden.

INVENTARISATIE

De gronden van het plangebied zijn niet aangewezen als in het kader van de Wnb beschermd gebied. De nieuwe locatie voor het schiphuis en het te slopen schiphuis grenzen aan het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen'. Verder ligt het plangebied in het NNN. De graslanden ten zuiden van het plangebied en de Wijde Ee die op circa 260 meter afstand liggen, zijn aangewezen als weidevogelkansgebied.

Figuur 2. Locatie van het te slopen schiphuis (blauw) en het te realiseren schiphuis (rood) ten opzichte van Natura 2000-gebied Alde Feanen (gele omlijning met rood raster).

TOETSING

Het plangebied ligt buiten Natura 2000-gebied 'Alde Feanen', zodat hooguit effecten door externe werking mogelijk zijn. Effecten door verstoring door licht, geluid en optische verstoring kunnen in potentie optreden, aangezien de locatie van het te slopen schiphuis en voor het nieuwe schiphuis direct grenst aan dit gebied. Hierbij is relevant dat beide locaties al in gebruik zijn als aanlegplaats voor boten. Het plan zal in de gebruiksfase dan ook leiden niet tot een toename van verstoring. Bij de sloop en aanlegfase speelt een rol dat het gaat om een zeer kleinschalige ontwikkeling, aangezien geen aanlegwerkzaamheden nodig zijn in het water of aan de oever. Er hoeft bijvoorbeeld geen fundering of beschoeiing meer te worden aangelegd. De verstoring zal daarmee hooguit een zeer beperkte periode optreden. Vanuit de soortenbescherming volgt bovendien al dat gewerkt moet worden buiten het broedseizoen, zodat effecten op broedende vogels van Natura 2000-gebied Alde Fea-

nen niet optreden. In verband met de mogelijke aanwezigheid van meervleermuis, is het nodig om ervoor te zorgen dat er geen lichtuitstraling op het oppervlaktewater plaatsvindt. In dat geval kunnen negatieve effecten door verstoring in de aanlegfase uitgesloten worden.

Gezien de korte afstand tot Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' kan verder in potentie sprake zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura 2000- gebieden. Daarom dient een AERIUS-berekening te worden gemaakt waaruit blijkt of tijdens de aanleg- en gebruiksfase al dan niet sprake is van stikstofdepositie boven 0.00 mol N/ha/jaar in stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden.

Zowel het te slopen schiphuis als de nieuwe locatie van het schiphuis liggen in het NNN. Een ruimtelijk plan in het NNN mag niet leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, tot significante vermindering van de oppervlakte of tot significante aantasting van de samenhang tussen gebieden.

Ontwikkelingen in het NNN die leiden tot negatieve effecten kunnen volgens de Verordening Romte Fryslân² wel mogelijk gemaakt worden indien er:

- a) sprake is van een groot openbaar belang,
- b) er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn,
- c) schade door mitigerende maatregelen zoveel wordt beperkt als fysiekruimtelijk en wat betreft uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs mogelijk is
- d) en resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden in termen van areaal, kwaliteit en samenhang van de ecologische hoofdstructuur.

Er is geen sprake van (significant) verlies van oppervlakte van het NNN gezien de sloop van een schiphuis van circa 15 bij 5 meter en de toename van oppervlakte van het nieuwe schiphuis van circa 11 meter bij 4 meter in NNN- water. Daarnaast is in de huidige situatie al een overkapping van circa 4 bij 10 meter aanwezig die dient als stalling voor een boot, zodat er per saldo ook op de huidige locatie nauwelijks sprake is van een wijziging van het overkapt oppervlak. Met de verwijdering van het oude schiphuis is zelfs sprake van een vermindering van bebouwd oppervlak. Het water wordt niet gedempt, oevervegetatie is in de huidige situatie al niet aanwezig, zodat ook de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet aangetast worden. Verder wordt het huidige schiphuis en walbeschoeiing aan de Wolwarren verwijderd en wordt een natuurlijk oever aangelegd wat hooguit zorgt voor een positief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden op deze locatie.

² Artikel 7.1.3. Verordening Romte Fryslân 2014

Gezien de afstand tot natuur buiten het NNN, weidevogelleefgebied en de aard van het plan, zijn geen negatieve effecten te verwachten op dergelijke gebieden.

Conclusie

Voor een toetsing aan de soortenbescherming van de Wnb is op basis van het uitgevoerde veldbezoek (d.d. 19 augustus 2020) en het raadplegen van bronnen, gelet op de aard van het plan, een voldoende beeld van de natuurwaarden ontstaan. Wel dient bij de uitvoering van de werkzaamheden rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels en dient lichtuitstraling op de Wijde Ee te worden vermeden om negatieve effecten op vleermuizen te voorkomen.

Voor een toetsing aan de Wnb en het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid is, mede op basis van het uitgevoerde veldbezoek een nog onvoldoende beeld van de natuurwaarden ontstaan.

De effecten van stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' als gevolg van de werkzaamheden, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Een nadere analyse is vereist. Op basis van de stikstofberekening kan worden bepaald of een vergunning van de Wnb nodig is voor uitvoering van het plan.

Verlies van oppervlakte van NNN is niet aan de orde en door de sloop van het huidige schiphuis en aanleg van een natuurlijke oever is hooguit sprake van een positief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden op deze locatie aan de Wolwarren. Ten aanzien van kwaliteit en samenhang van het NNN treedt dus geen negatief effect op. Het plan is niet in strijd met de Verordening Romte Fryslân.